

ARBEIDSMARKT MONITOR

OKTOBER
2017

Een uitgave van de stichting arbeidsmarkt en opleiding in de Metalektro

ONTWIKKELING EN ARBEIDSMARKT- GEVOLGEN SMART INDUSTRY

ato-METALEKTRO

ARBEIDSMARKTMONITOR METALEKTRO

OKTOBER 2017

In deze Arbeidsmarktmonitor worden de voornaamste arbeidsmarktontwikkelingen weergegeven waarmee bedrijven in de Metalektro in de eerste helft van 2017 te maken hadden.

Nieuw aan deze uitgave is dat de uitkomsten korter en bondiger zijn weergegeven, met behoud van de informatiewaarde. Het formaat van het magazine is aangepast aan deze nieuwe opzet.

Deze Arbeidsmarktmonitor is in opdracht van A+O samengesteld door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit Maastricht.

INHOUD

Inleiding	2
Bijzonder sterke werkgelegenheidsontwikkeling eerste helft 2017	3
Uitvoerende technici moeilijk te werven	7
Vervangingsproblemen rond pensioenuitstroom	14
Inzoomen op Smart Industry	20
Colofon	27

BIJZONDER STERKE WERKGELEGENHEIDS- ONTWIKKELING EERSTE HELFT 2017

De werkgelegenheid in de Metalektro ontwikkelde zich in de eerste helft van 2017 bijzonder positief, met name vanwege de resultaten in het tweede kwartaal.

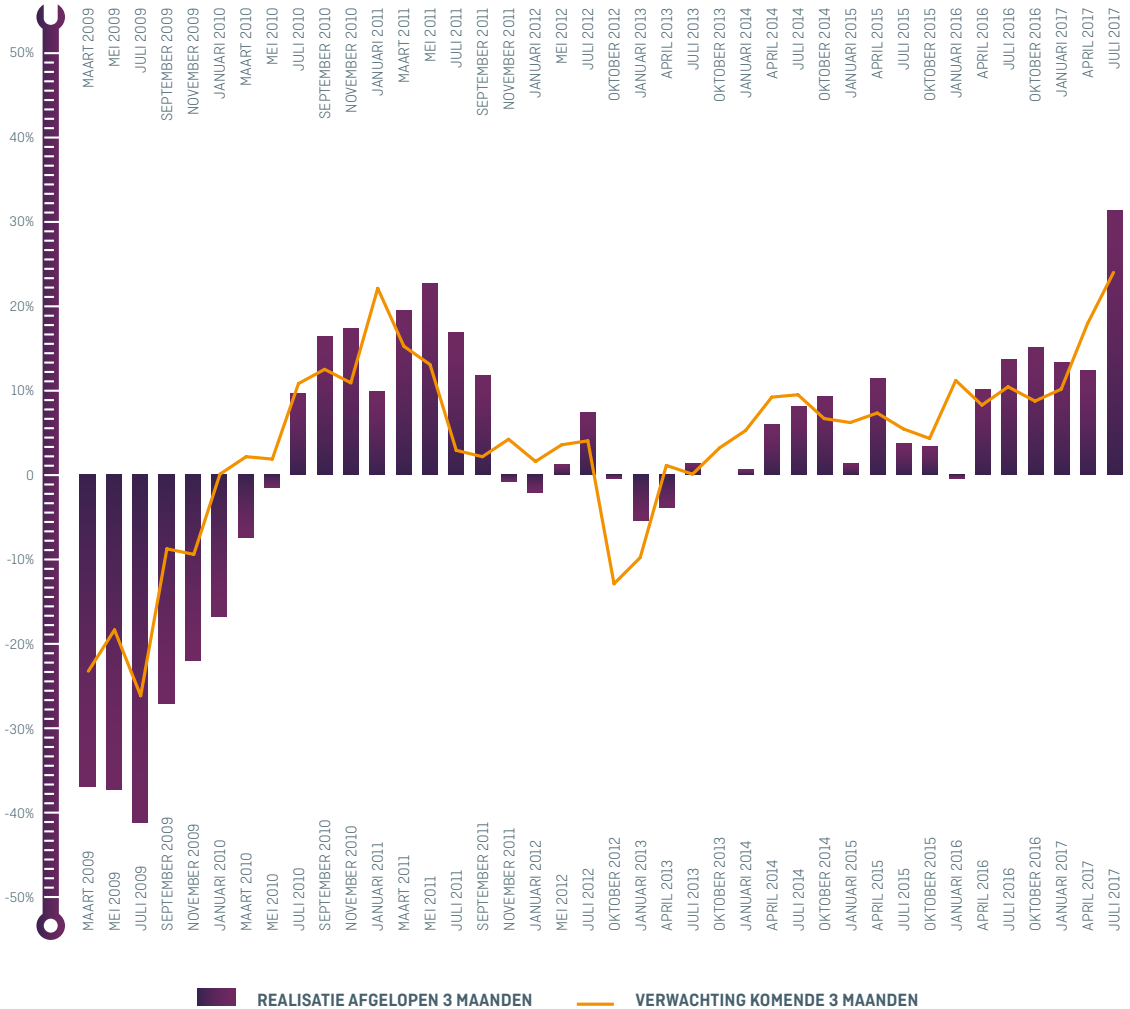
Deze buitengewoon sterke resultaten worden gestaafd door cijfers van het CBS. Zo groeide de omzet binnen de Metalektro in de eerste twee kwartalen van 2017 met 9,8 procent respectievelijk 11,7 procent ten opzichte van diezelfde kwartalen een jaar eerder (al zijn de onderlinge verschillen tussen de verschillende deelsectoren groot).*

* <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/34/kwartaalmonitor-industrie-tweede-kwartaal-2017>

FIGUUR 1

WERKGELEGENHEIDSBAROMETER

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2009-2017

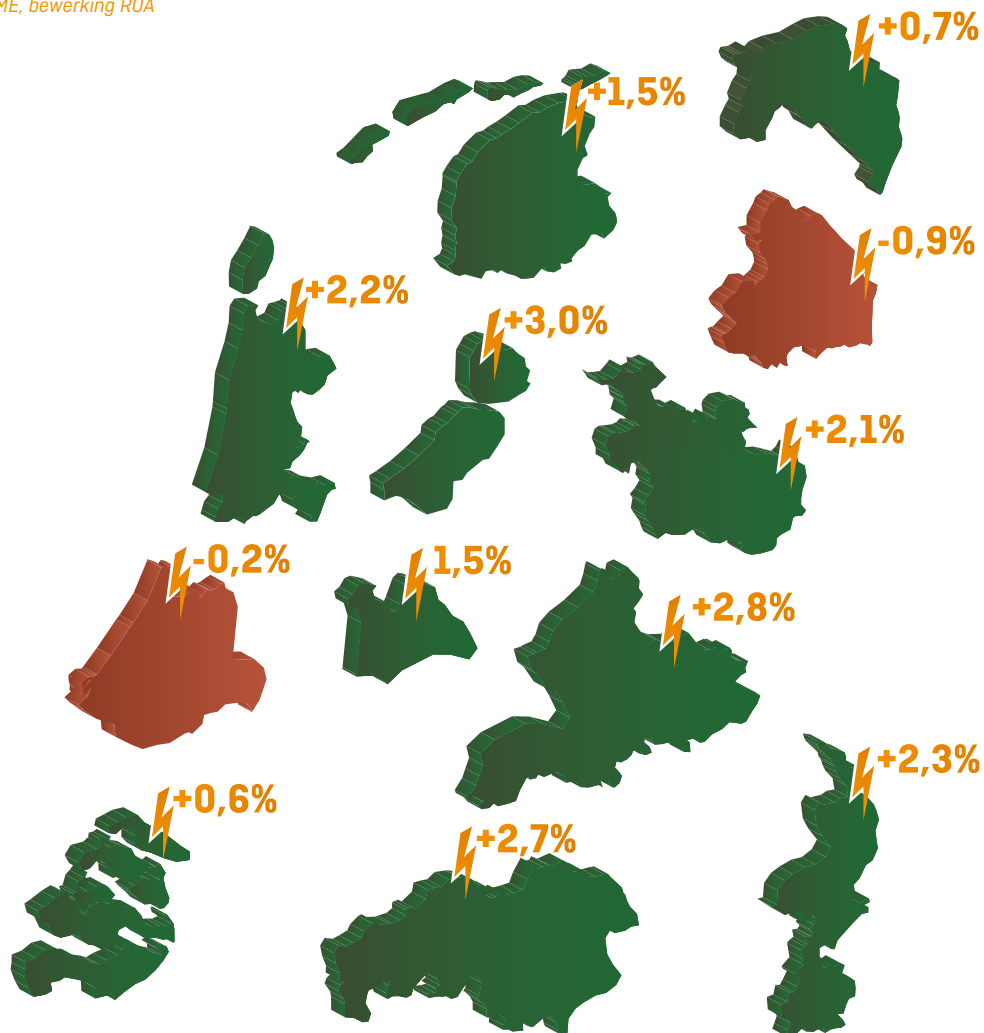
WERKGELEGENHEIDSGROEI IN BIJNA ALLE PROVINCIES

In lijn met de werkgelegenheidsbarometer, tonen ook de analyses op gegevens van pensioenfondsen PME dat de werkgelegenheid in het eerste halfjaar van 2017 sterk is gegroeid (figuur 2). Het aantal werkzame personen dat onder het pensioenfonds van de Metalektro valt groeide met 1,9 procent.

FIGUUR 2

NETTO-INSTROOM NAAR PROVINCIE²

Bron: PME, bewerking ROA

AANTAL PARTTIME WERKENDEN IN DE METALEKTRO VRIJ STABIEL

Momenteel werkt 10 procent van alle werknemers in de Metalektro in deeltijd. Het percentage deeltijders ligt daarmee een fractie hoger dan in 2016 toen het 9,8 procent betrof. Het percentage mannen dat in deeltijd werkt is 4,5 procent, het percentage onder vrouwen ligt op 46,2 procent. Voor de mannen betekent dit een lichte stijging, onder vrouwen is het percentage vrijwel gelijk gebleven.

² Gebaseerd op de woonplaats van de werknemers

KORT EN KRACHTIG

Werkgelegenheidsbarometer toont bijzonder positieve ontwikkeling.

Data van CBS en PME bevestigen de bijzonder positieve werkgelegenheidsontwikkeling.

Percentage werknemers in deeltijd stabiel.

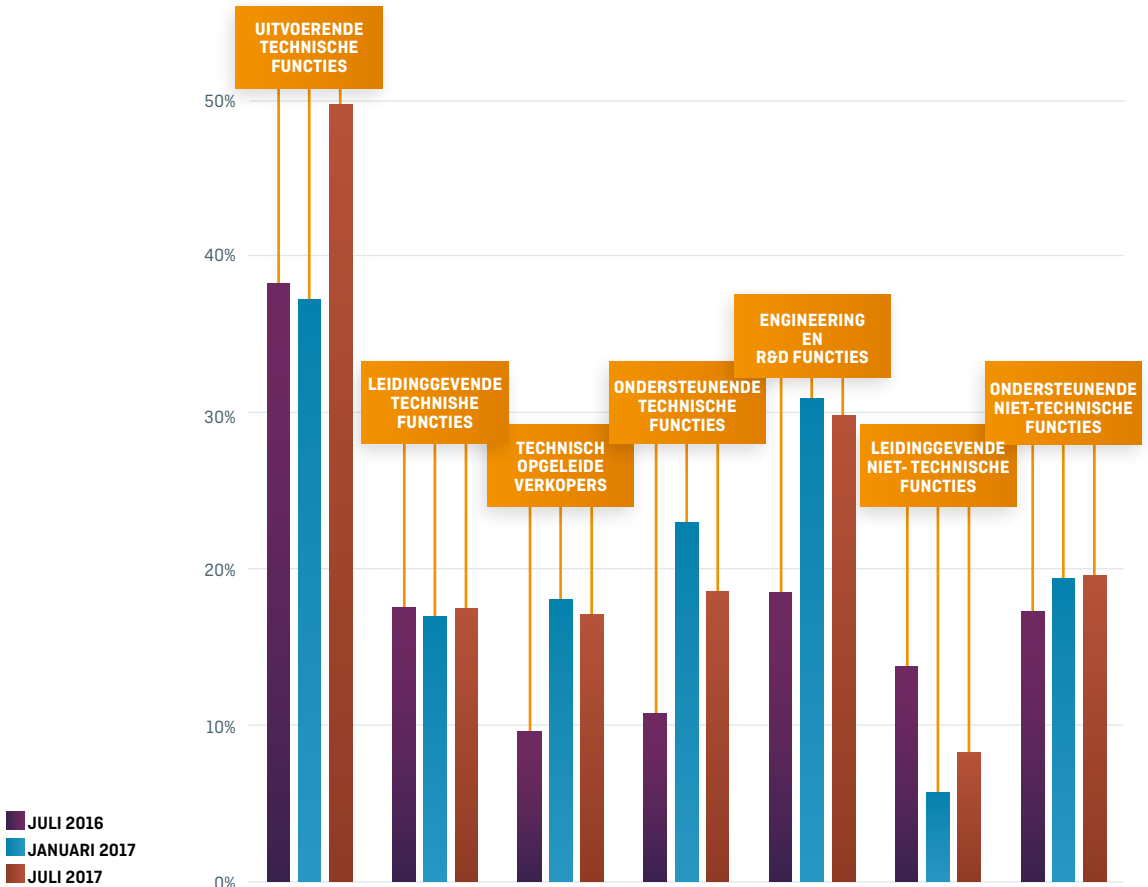
UITVOERENDE TECHNICI MOEILIJK TE WERVEN

Ten opzichte van januari 2017 is het aandeel bedrijven met vacatures voor uitvoerende technici sterk toegenomen. Het aandeel bedrijven dat momenteel wervingsproblemen ondervindt is ook flink gestegen; van een kwart naar ruim een derde. Hierdoor worden levertijden langer en moet meer werk worden uitbesteed. Dat leidt tot stijgende kosten. Toegenomen werkdruk blijft echter het belangrijkste gevolg van wervingsproblemen [figuur 7].

FIGUUR 3

PERCENTAGE BEDRIJVEN MET VACATURES NAAR FUNCTIECATEGORIE (% BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 20016-2017

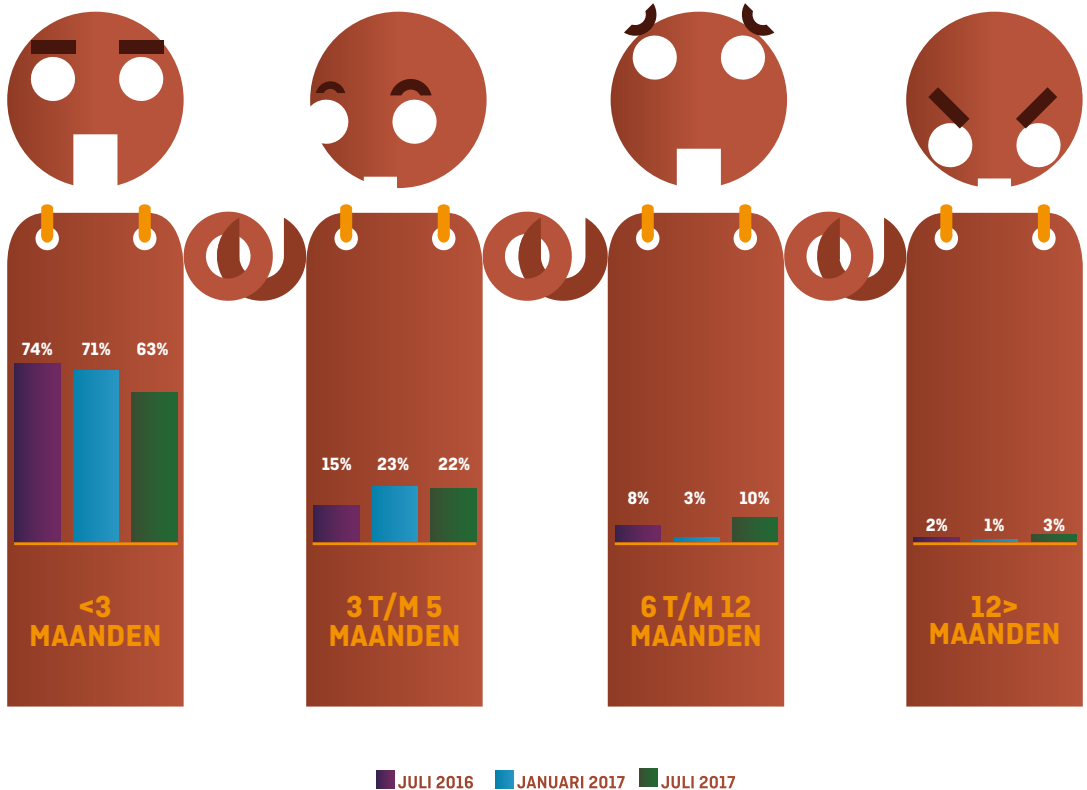
TOEGENOMEN PROBLEMEN BIJ WERFING

De voortdurend aantrekkelijke werkgelegenheid in de sector vertaalt zich in juli 2017 voor het eerst sinds 2012 in een noemenswaardige toename van de vacatureduur en wervingsproblemen (figuur 5).

FIGUUR 4

DUUR OPENSTAANDE TECHNISCHE VACATURES (% BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2016-2017

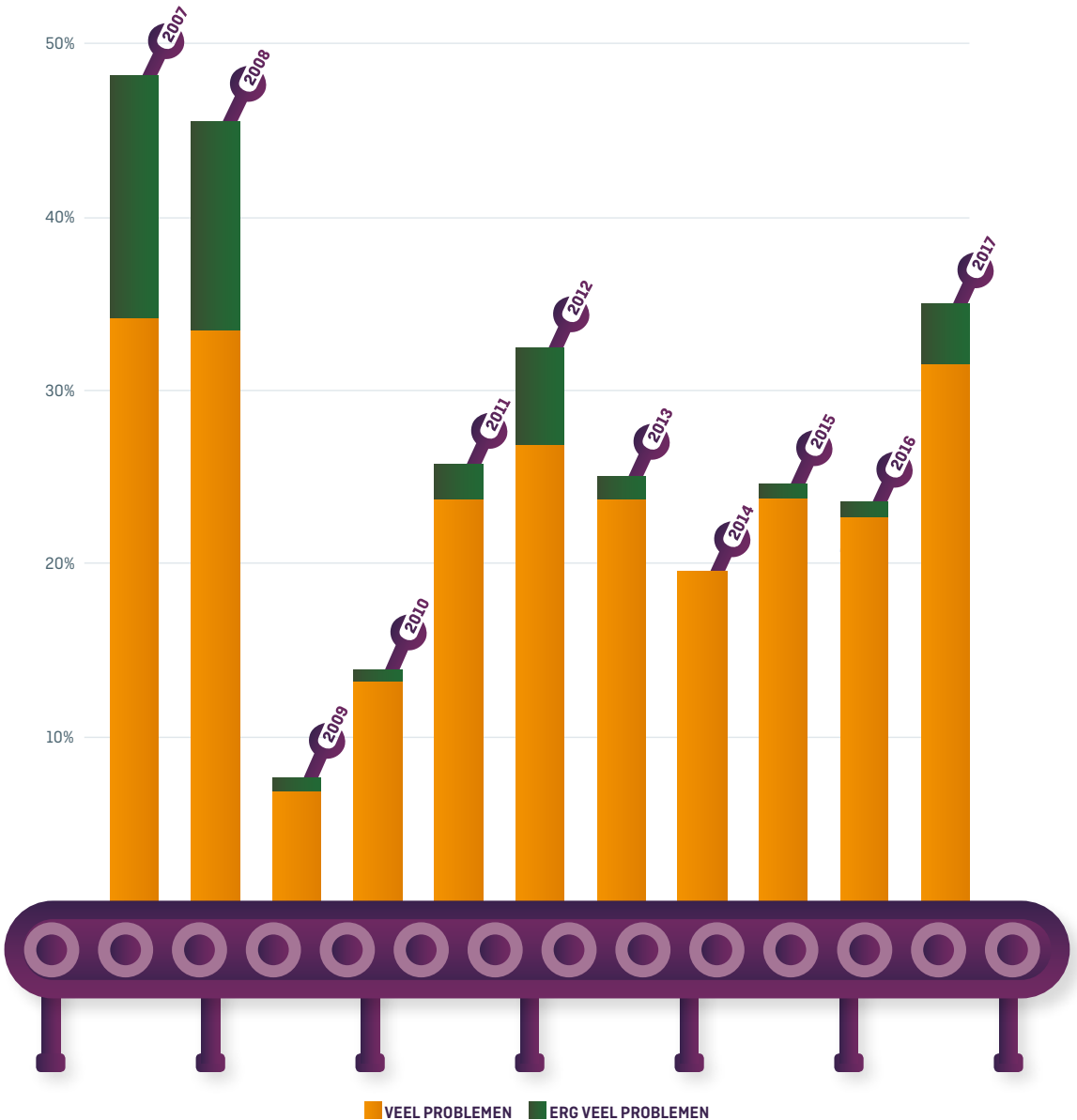

De twee belangrijkste oorzaken van de wervingsproblemen zijn met afstand 'te weinig sollicitanten' en 'sollicitanten hebben niet de juiste competenties' (figuur 6); Beide oorzaken worden door ongeveer de helft van de bedrijven aangedragen als een verklaring van de problemen.

FIGUUR 5

PERCENTAGE BEDRIJVEN MET PROBLEMEN BIJ HET AANTREKKEN VAN TECHNICI (% BEDRIJVEN)

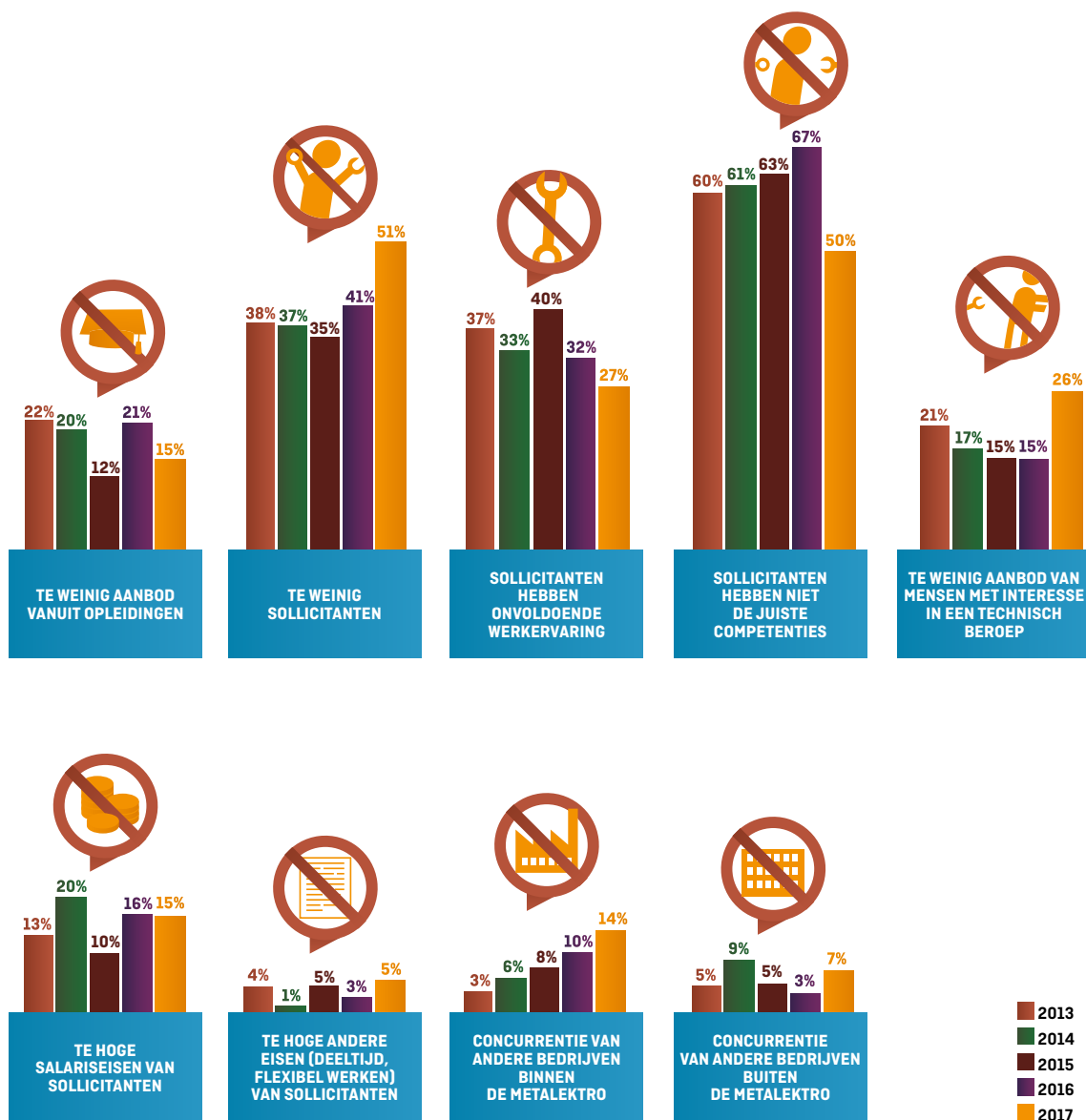
Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2007-2017

FIGUUR 6

BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN DE WERVINGSPROBLEMEN VOOR TECHNICI (% BEDRIJVEN)

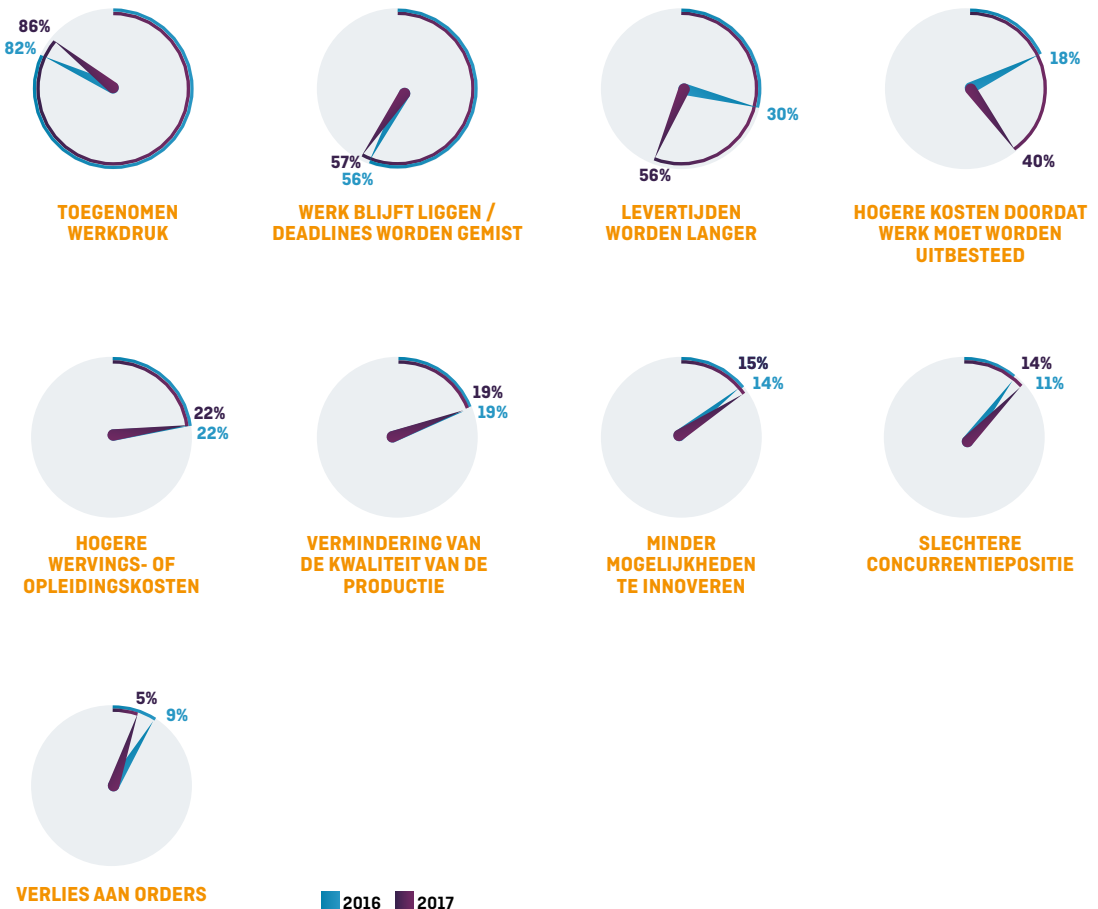
Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor MetalektrO, 2013-2017

FIGUUR 7

DIRECT MERKBARE GEVOLGEN VAN WERVINGSPROBLEMEN (% BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2016-2017

Figuur 7 toont dat de wervingsproblemen vooral leiden tot een toegenomen werkdruk. Een ander veelgenoemd gevolg van wervingsproblemen is het blijven liggen van werk en/of het missen van deadlines. Twee andere problemen springen eruit vanwege de enorme toename in het aantal meldingen: het aantal bedrijven dat aangeeft dat levertijden langer worden is bijna verdubbeld (van 30% naar 56%), het aantal meldingen van hogere kosten doordat werk moet worden uitbesteed is zelfs meer dan verdubbeld (van 18% naar 40%).

KORT EN KRACHTIG

Toename in aandeel bedrijven met vacatures voor uitvoerende technici.

Aandeel metalektrobedrijven dat wervingsproblemen ervaart neemt toe.

Actuele vacatures staan langer open.

Veel meer bedrijven maken melding van toenemende levertijden en hogere kosten doordat werk moet worden uitbesteed.

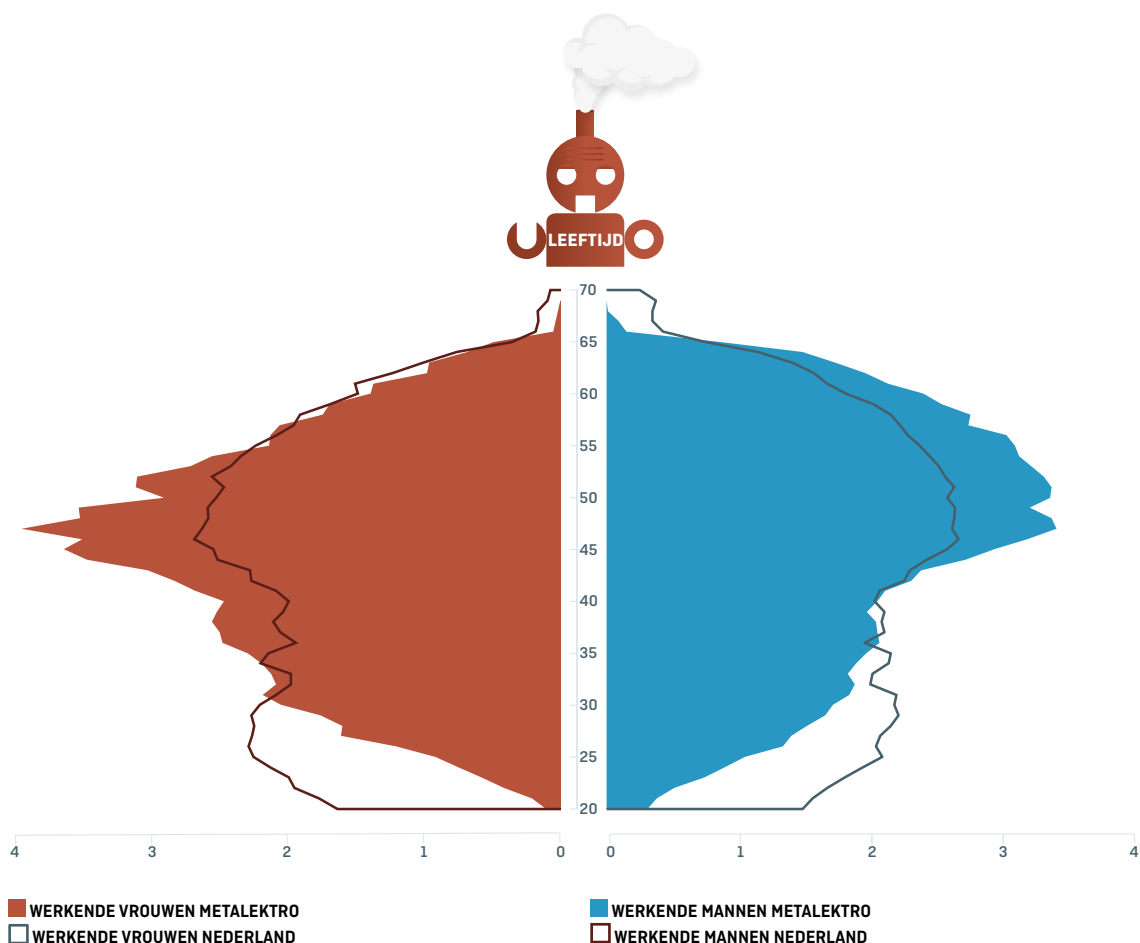
VERVANGINGS- PROBLEMEN ROND PENSIOENUITSTROOM

**Verwachte vervangingsproblemen rond pensioen-
uitstroom nemen toe, maar onderschatting van de
verwachte uitstroom blijft bestaan.**

FIGUUR 8

LEEFTIJDSPIRAMIDE METALEKTRO, NAAR GESLACHT

Bron: CBS, enquête beroeps bevolking, 2016; PME, 2017; bewerking door ROA

De Metalektro is nog altijd sterker vergrijsd dan de gemiddeld Nederlandse beroepsbevolking (zie figuur 8). De leeftijdspiramide toont dat de 40-60 jarigen sterk oververtegenwoordigd zijn en de groep 20-40 jarigen een stuk kleiner is. Zonder nieuwe instroom van arbeidskrachten of sterke productiviteitsstijgingen (bijvoorbeeld door toepassing van Smart Industry technologieën) lijkt de huidige groep 20-40 jarigen niet groot genoeg om op de lange termijn de uitstroom van de 40-60 jarigen op te vangen.

Daarbij lijken de metalektrobedrijven de verwachte pensioenuitstroom voor de komende 5 jaar nog altijd te onderschatten. De bedrijven verwachten een pensioenuitstroom van 4% voor uitvoerende technici en 0,5 - 2% voor de andere functiecategorieën. Op basis van gegevens van pensioenfondsen PME wordt echter verwacht dat momenteel 6,4 procent van de mannelijke werknemers en 3,4 procent van de vrouwelijke werknemers in de komende vijf jaar de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.

FIGUUR 9

VERWACHTE VERVANGINGSPROBLEMEN ALS GEVOLG VAN PENSIONERINGEN (% BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2007-2017

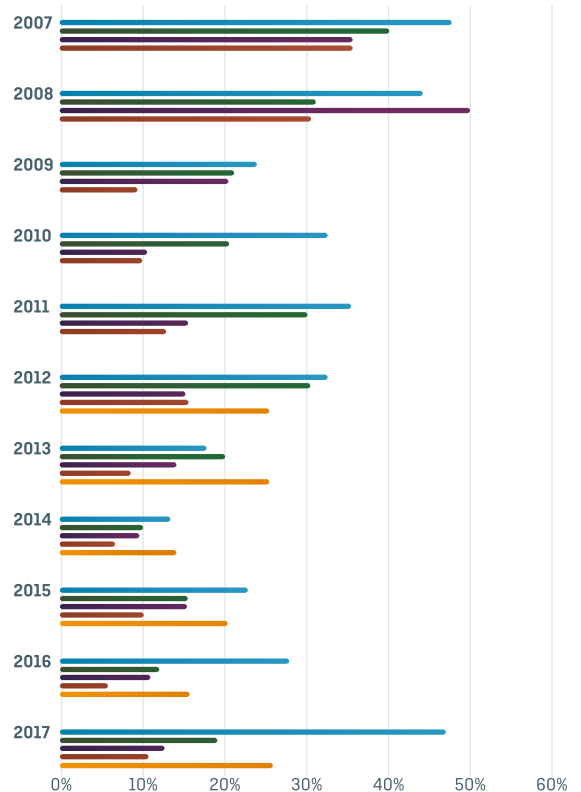
 UITVOERENDE TECHNISCHE FUNCTIES

 LEIDINGGEVENDE TECHNISCHE FUNCTIES

 TECHNISCH OPGELEIDE VERKOPERS

 ONDERSTEUNENDE TECHNISCHE FUNCTIES

 ENGINEERING EN R&D FUNCTIES

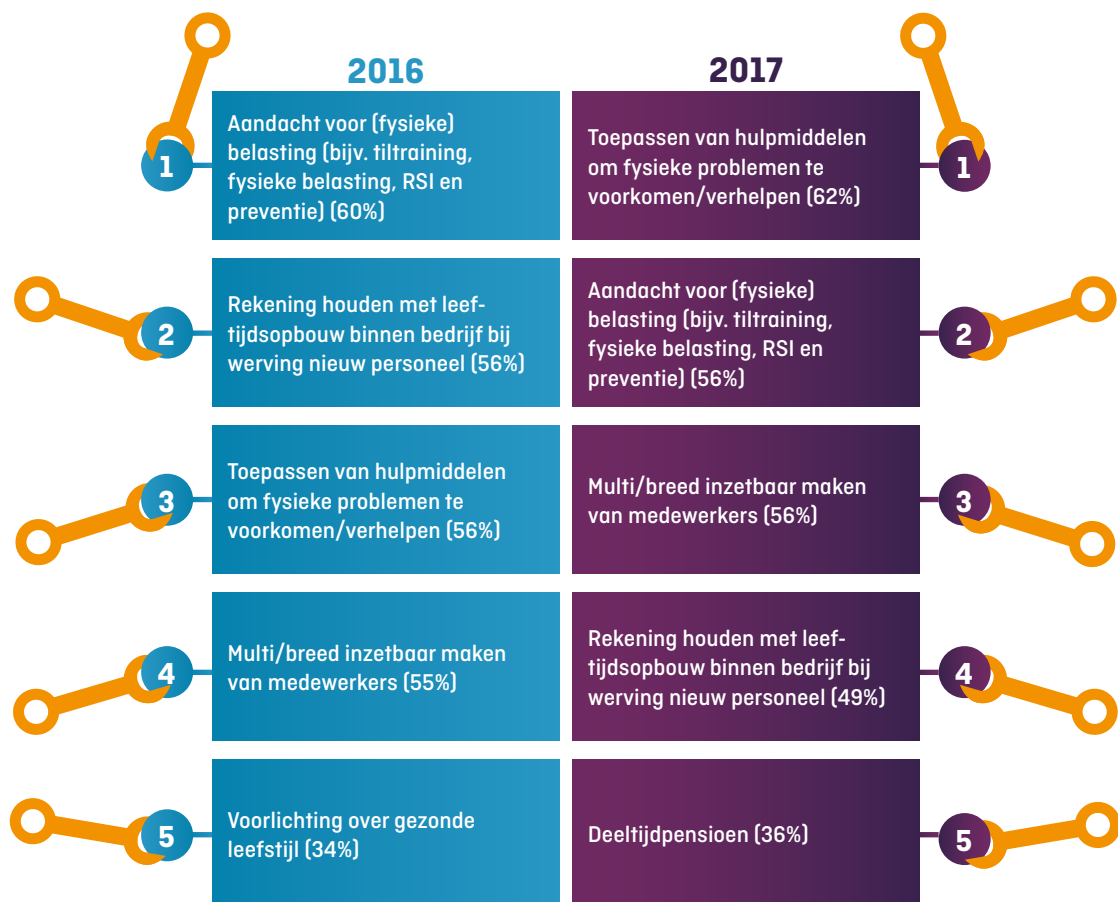

Ondanks dat bedrijven niet verwachten dat er meer werknemers met pensioen zullen gaan, voorzien zij wel een toename in problemen bij het vervangen van personeel dat met pensioen gaat (zie figuur 9). Dit is een teken dat de arbeidsmarkt verkraapt: het is moeilijker voor bedrijven om nieuw personeel aan te trekken, wat ook de verwachte vervanging van uittreidend personeel bemoeilijkt.

TABEL 1

TOP 5 ACTIVE-AGING INSTRUMENTEN OM DUURZAME INZETBAARHEID TE BEVORDEREN

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2016-2017

LICHTE TOENAME IN AANDACHT VOOR DUURZAME INZETBAARHEID

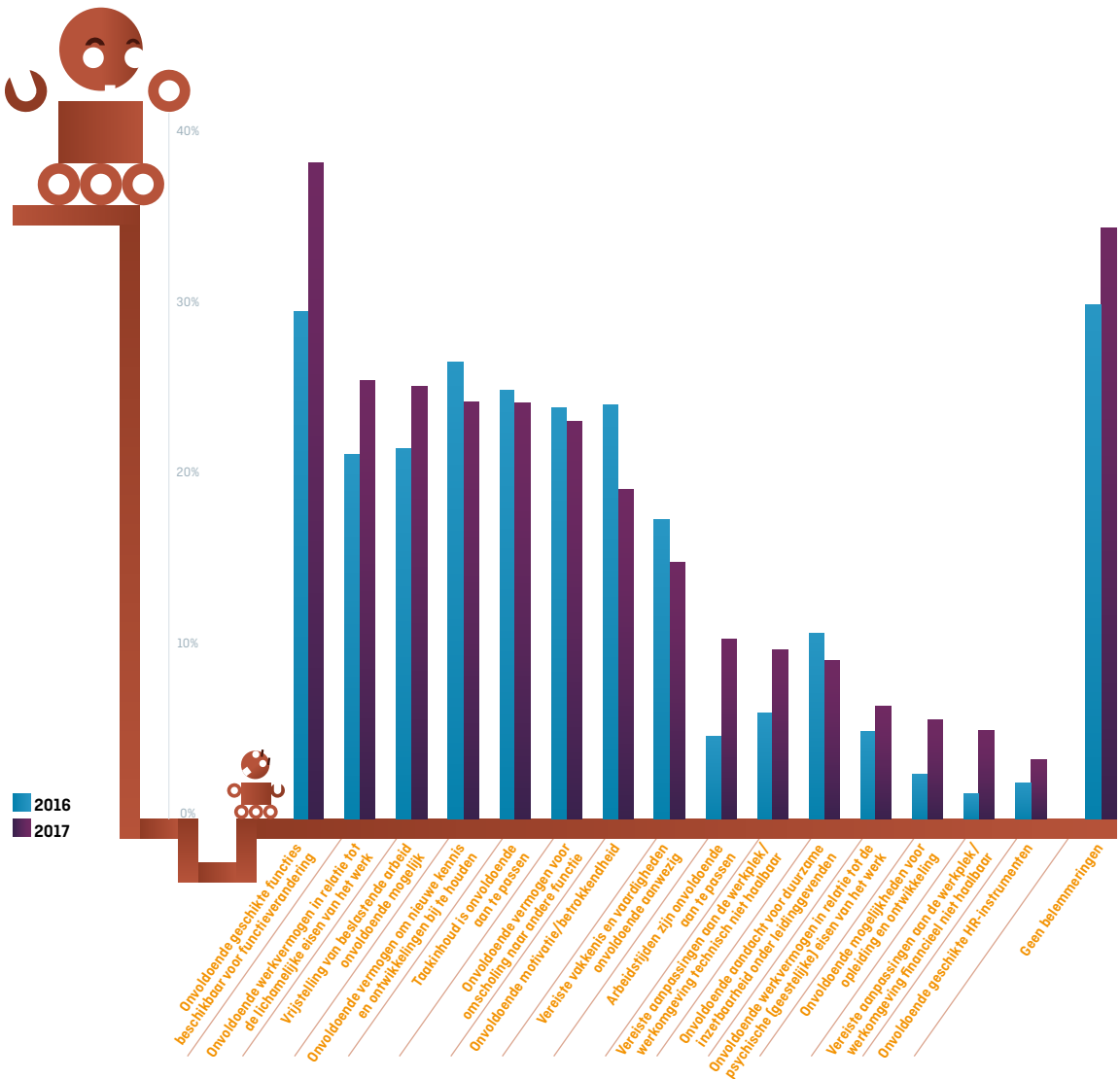
De meeste active-ageing instrumenten worden in 2017 bij meer bedrijven ingezet dan in 2016. De vijf belangrijkste instrumenten zijn te vinden in tabel 1. Nieuw in de top 5 is het deeltijdpensioen; in 2017 door bijna twee keer zoveel bedrijven genoemd dan in 2016 (van 19% naar 36%). Navraag bij een aantal metalektrobedrijven leert dat verhoging van de pensioenleeftijd in combinatie met het afschaffen van formele vroegpensioenregelingen, de opkomst van het deeltijdpensioen verklaart.

FIGUUR 10

BELEMMERINGEN BIJ HET DUURZAAM INZETBAAR HOUDEN VAN WERKNEMERS

(% BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2016-2017

KORT EN KRACHTIG

Metalektrobedrijven onderschatten percentage medewerkers dat de komende vijf jaar met pensioen gaat.

Verwachte vervangingsproblemen nemen duidelijk toe.

‘Toepassen van hulpmiddelen om fysieke problemen te voorkomen/verhelpen’ meest ingezette active-aging instrument.

‘Onvoldoende beschikbaarheid van geschikte functies voor functieveranderingen’ meest genoemde belemmering bij duurzame inzetbaarheid.

INZOOMEN OP SMART INDUSTRY

Van de 131 bedrijven die deelnamen aan dit vragenblok van de Arbeidsmarktmonitor Metalektro, geeft 30 procent aan gebruik te maken van één of meerdere Smart Industry productietechnologieën. 53 procent antwoordt dat ze hier (nog) geen gebruik van maken. Voor de overige respondenten is het niet duidelijk of in hun bedrijf gebruik wordt gemaakt van Smart Industry. Onder grote bedrijven wordt significant meer gebruik gemaakt van Smart Industry dan in het MKB.

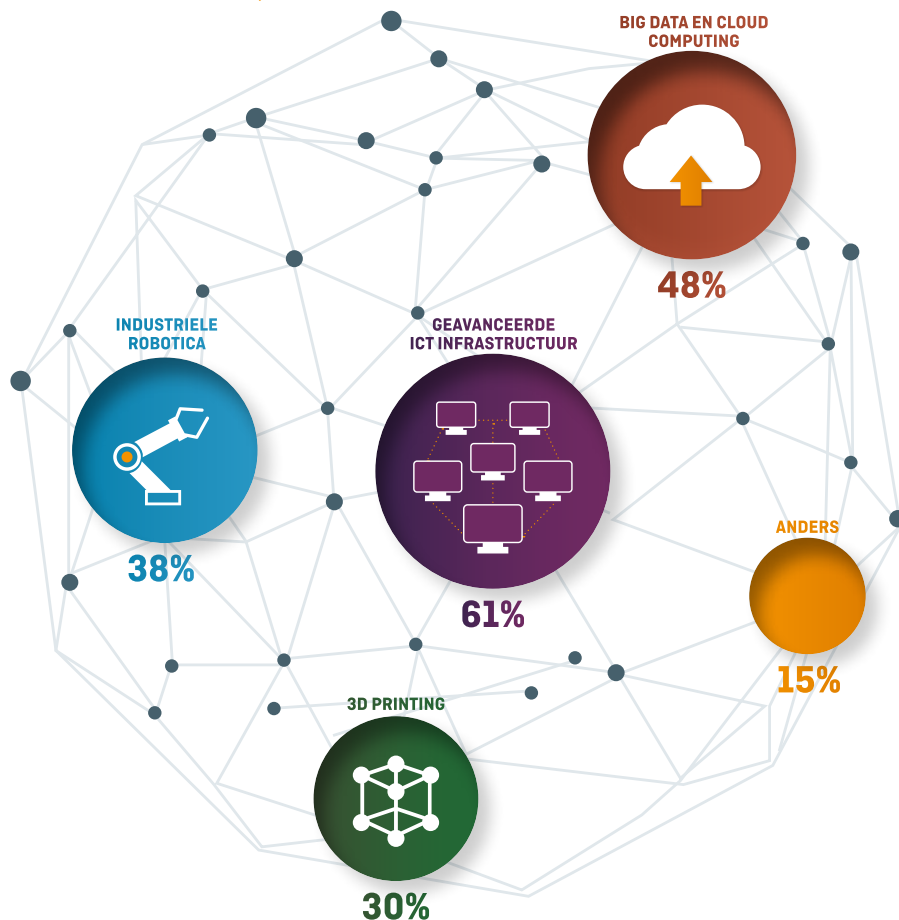
Dit blijkt uit de eerste uitgebreide peiling in de Arbeidsmarktmonitor Metalektro over het thema Smart Industry en de gevolgen daarvan voor scholing van werknemers en werkgelegenheid. Deze eerste peiling is gehouden in juli jongstleden. Aangezien het aantal bedrijven dat gebruik maakt van Smart Industry momenteel nog beperkt is, hebben sommige van de verdiepende figuren betrekking op een beperkt aantal bedrijven.

FIGUUR 11

'SMART INDUSTRY' PRODUCTIETECHNOLOGIEËN DIE MOMENTEEL GEBRUIKT WORDEN

(% VAN DE BEDRIJVEN MET SMART INDUSTRY)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2017

Noot figuur 11: Het betreft hier percentages bedrijven binnen de subgroep van deelnemende bedrijven die aangeven Smart Industry productietechnologie te gebruiken (n=39).

MEEST GEBRUIKT: GEAVANCEERDE ICT INFRASTRUCTUUR EN INDUSTRIËLE ROBOTICA

Aan de bedrijven die gebruik maken van Smart Industry is vervolgens gevraagd welke technologie(en) het betreft (figuur 11). Geavanceerde ICT infrastructuur wordt door meer dan de helft van die bedrijven (62%) toegepast en industriële robotica bijna door de helft (49%). Binnen de

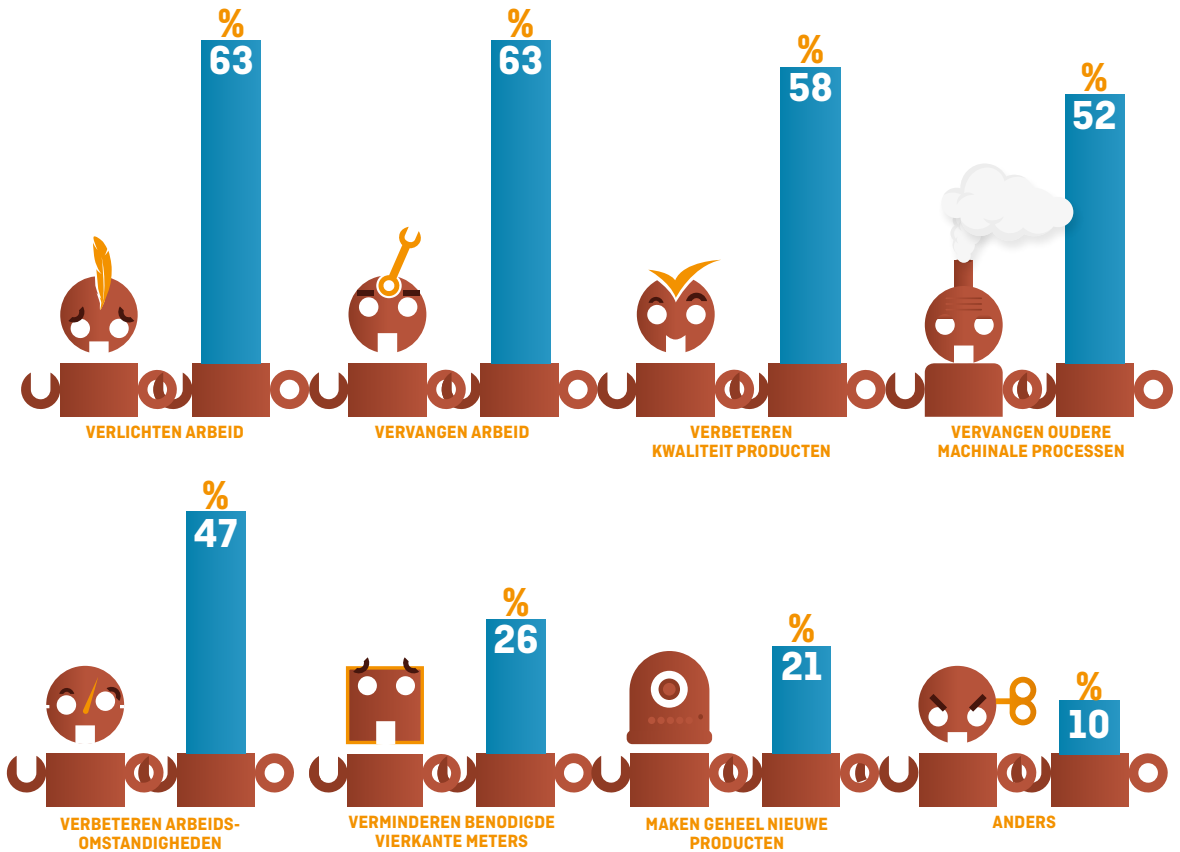
bedrijven die aangeven gebruik te maken van industriële robotica, gaat het in ruim driekwart van de gevallen om toepassing van een vaste robotarm en in ruim een derde om toepassing van een mobiele robot met robotarm. Andere typen robots (zoals mobiele robot zonder arm) worden niet of nauwelijks genoemd.

FIGUUR 12

DOEL VAN INDUSTRIËLE ROBOTICA

(% VAN DE BEDRIJVEN MET INDUSTRIËLE ROBOTICA)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2017

Noot figuur 12: Het betreft hier percentages bedrijven uit de subgroep bedrijven die aangeven Smart Industry productietechnologie te gebruiken en vervolgens 'industriële robotica' hebben aangegeven als (één van) de gebruikte technologie(ën) (n=19).

MET WELK DOEL WORDT INDUSTRIËLE ROBOTICA INGEZET?

Van de bedrijven met industriële robotica, hebben de twee meest genoemde toepassingen te maken met de werknemers: het verlichten van arbeid en het vervangen van arbeid. Ook het verbeteren van de kwaliteit van pro-

ducten en het vervangen van oudere machinale processen worden door meer dan de helft van de bedrijven met industriële robotica genoemd.

EFFECTEN VAN INDUSTRIËLE ROBOTICA OP WERKGELEGENHEID EN SCHOLING

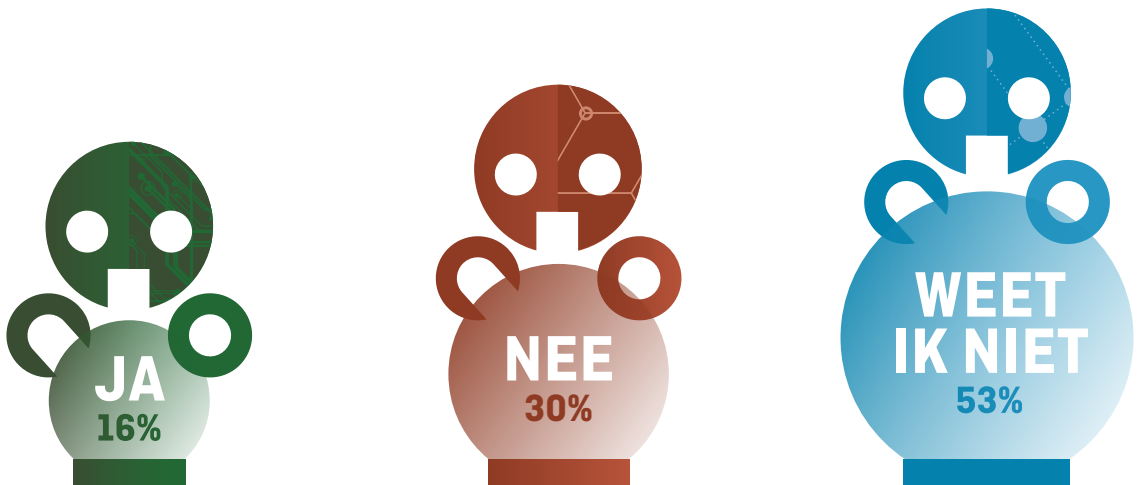
Het overgrote deel van de metalektrobedrijven met industriële robotica geeft aan dat de industriële robotica in hun bedrijf geen effecten heeft gehad op de werkgelegenheid en dat de introductie hiervan gepaard ging met scholing van hun werknemers. Dit betrof meestal een praktijkin-

FIGUUR 13

ZAL ER IN UW BEDRIJF NIEUWE 'SMART INDUSTRY' PRODUCTIETECHNOLOGIE GEÏNTRODUCERD WORDEN IN DE KOMENDE 12 MAANDEN?

(% VAN ALLE DEELNEMENDE BEDRIJVEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2017

structie in groepsverband, maar ook individuele praktijkinstructie en theoretische scholing in groepsverband kwamen regelmatig voor.

INTRODUCTIE VAN SMART INDUSTRY IN DE KOMENDE 12 MAANDEN

Aan alle deelnemende metalektrobedrijven, ongeacht of ze nu al gebruik maken van Smart Industry technologie, is gevraagd of ze verwachten dat in de komende 12 maanden nieuwe Smart Industry productietechnologie geïntroduceerd zal worden in hun bedrijf (figuur 13). Opvallend

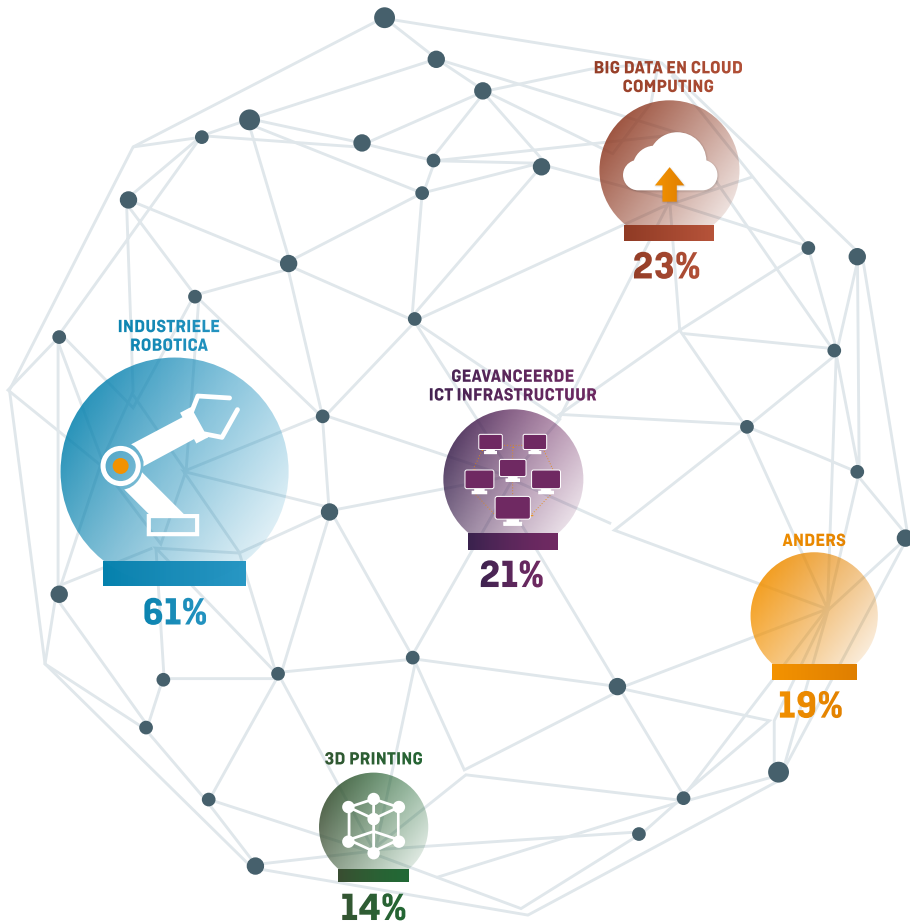
is dat een meerderheid (54%) dit nog niet met zekerheid kan zeggen. 30 procent geeft aan geen introductie van nieuwe Smart Industry productietechnologie in hun bedrijf te verwachten, 16 procent juist wel. De bedrijven die introductie van een nieuwe Smart Industry technologie voorzien, noemen vooral industriële robotica (figuur 14). Daarnaast verwacht bijna een vijfde van de bedrijven die al gebruik maken van industriële robotica, een uitbreiding daarvan. De beoogde doelen van deze te introduceren robotica (figuur 15) zijn vooral het verbeteren van de kwaliteit van producten en het verlichten van arbeid.

FIGUUR 14

NIEUW TE INTRODUCEREN VORMEN VAN 'SMART INDUSTRY' IN DE KOMENDE 12 MAANDEN

(% VAN DE BEDRIJVEN DIE NIEUWE SMART INDUSTRY VERWACHTEN TE INTRODUCEREN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2017

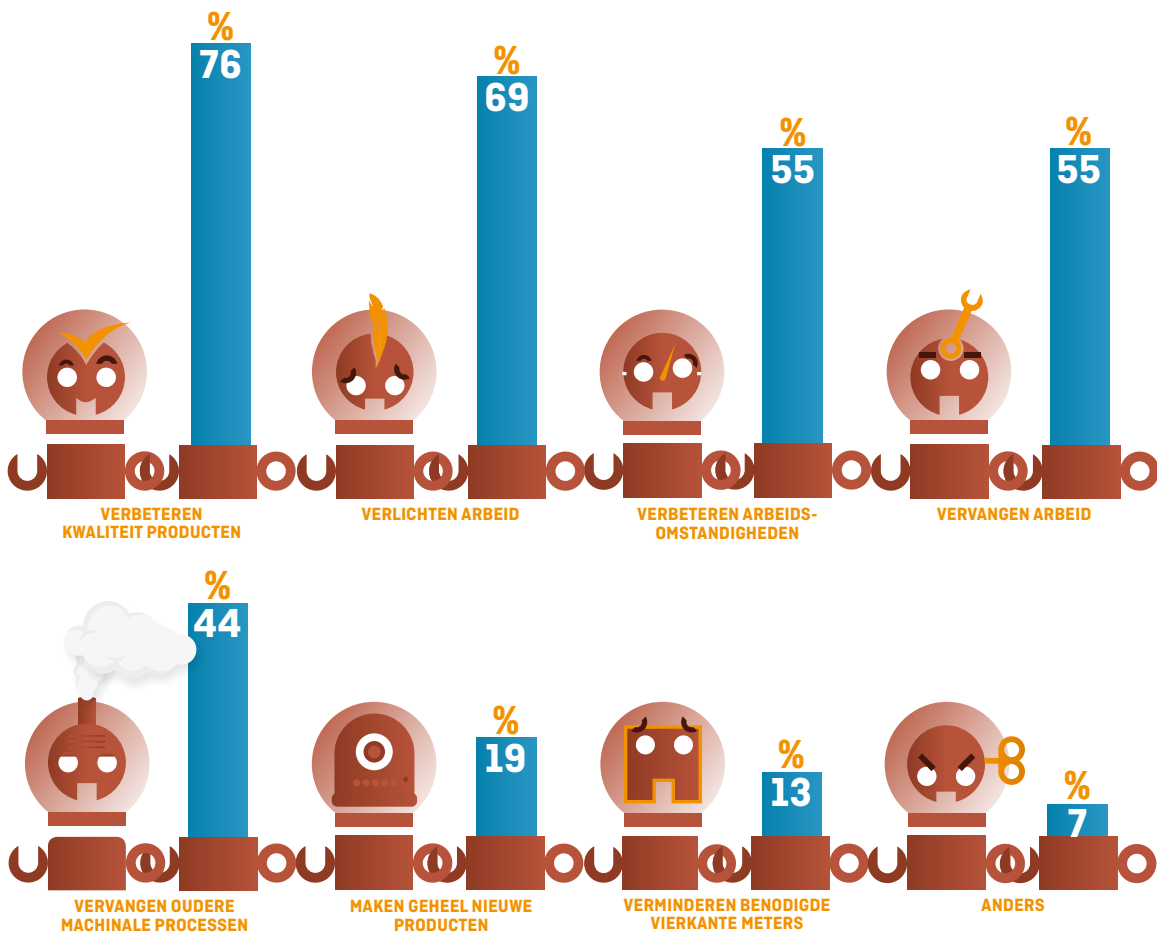
Van de bedrijven die al gebruik maken van industriële robotica, dit verwachten te introduceren of hierin een uitbreiding verwachten, geeft een ruime meerderheid aan dat de werkgelegenheid in de komende twaalf maanden als gevolg van de industriële robotica niet zal veranderen.

Noot figuur 14: Het betreft hier percentages bedrijven binnen de subgroep bedrijven die 'ja' hebben geantwoord op de vraag of er de komende 12 maanden nieuwe Smart Industry productietechnologie wordt geïntroduceerd in hun bedrijf (n=21).

FIGUUR 15

DOEL VAN TOEKOMSTIGE INDUSTRIËLE ROBOTICA (% VAN DE BEDRIJVEN DIE INTRODUCTIE OF UITBREIDING VAN ROBOTICA IN HUN BEDRIJF VERWACHTEN)

Bron: ROA, Arbeidsmarktmonitor Metalektro, 2017

Noot figuur 15: Het betreft hier percentages bedrijven uit de subgroepen bedrijven die aangeven in de komende 12 maanden Smart Industry productietechnologie te introduceren en vervolgens 'industriële robotica' hebben aangegeven als (één van) de te introduceren technologie(ën) en bedrijven die uitbreiding van hun bestaande robotica verwachten (n=16).

KORT EN KRACHTIG

Bijna een derde van de metaalektrobedrijven geeft aan een Smart Industry productietechnologie te gebruiken.

Geavanceerde ICT infrastructuur en industriële robotica meest gebruikt.

Introductie van industriële robotica ging in de meeste bedrijven gepaard met scholing van werknemers.

Toekomstige Smart Industry ontwikkeling moeilijk in te schatten voor veel respondenten.

COLOFON

Stichting A+O Metalektro brengt elk kwartaal de werkgelegenheidsontwikkelingen van het afgelopen kwartaal in kaart en neemt daarin ook mee wat de verwachtingen van de metalektrobedrijven zijn voor de daarop volgende drie maanden. Dit resulteert in de werkgelegenheidsbarometer die ieder kwartaal verschijnt op de website van A+O. Daarnaast wordt twee keer per jaar een uitgebreidere vragenlijst aan het panel van metalektrobedrijven voorgelegd. Hierin komen de verschillende thema's aan bod die u in deze en andere edities van de Arbeidsmarktmonitor aantreft.

Meedoen aan het werkgeverspanel?

Meld uw bedrijf aan:

www.ao-metalektro.nl/arbeidsmarktmonitor

Vragen? Monique de Haan staat u graag te woord.

Telefoon 06-27 06 56 53

E-mail: m.dehaan@ao-metalektro.nl

De arbeidsmarktmonitor Metalektro is een uitgave van de Stichting A+O Metalektro

Uitgave

Oktober 2017

Redactie en productie

A+O Metalektro

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)
van de Universiteit Maastricht

Aan deze uitgave werkten mee

Expertpanel Arbeidsmarktmonitor Metalektro

Communicatieadviseur A+O Metalektro

Ontwerp

Meester Ontwerpers, Amsterdam

Druk

Zwaan Printmedia, Wormerveer

Overname uit deze uitgave is toegestaan, mits met bronvermelding

Stichting A+O Metalektro

Frankrijklaan 10A / 2391 PX Hazerswoude-Dorp

Postbus 77 / 2390 AB Hazerswoude-Dorp

Telefoon 088 - 60 50 900 / info@ao-metalektro.nl

www.ao-metalektro.nl

In het bestuur van de Stichting Arbeidsmarkt en Opleiding Metalektro zijn vertegenwoordigd;

ARBEIDSMARKT MONITOR

OKTOBER
2017

Een uitgave van de stichting arbeidsmarkt en opleiding in de Metalektro